

**ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «МІЖНАРОДНИЙ
ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АКАДЕМІКА
СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»**

**ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ОК 11 «РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ЕТИКА ПРОФЕСІЙНОГО
ЖИТТЯ ПСИХОЛОГА»**

Рівень вищої освіти:	другий (магістерський) рівень
Галузь знань:	С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»
Спеціальність:	С4 «Психологія»
Освітня програма:	«Психологія»

Робоча програма з навчальної дисципліни «Розвиток комунікативної компетентності та етика професійного життя психолога» для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Психологія» спеціальністю С4 «Психологія» галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

Розробник: к.психол.н., доцент Яцюрник А.О.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології

Протокол № 1 від «27» серпня 2026 року

Завідувач кафедри,
к.психол.н., доцент

(підпис)

(Михальчук Ю.О.)

(прізвище та ініціали)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми «Психологія»

Гарант освітньої програми,
к.психол.н., доцент

(підпис)

(Михальчук Ю.О.)

(прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією педагогічного факультету

Протокол № 1 від «28» серпня 2026 року

Голова НМК

(підпис)

(Сойко І.М.)

(прізвище та ініціали)

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 4	Галузь знань: С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини	Обов'язковий компонент ОП	
Загальна кількість годин - 120	Спеціальність: С4 Психологія ОП Психологія	Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		1-й	1-й
		Лекції	
	рівень вищої освіти: другий (магістерський)	20 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	8 год.
		Самостійна робота	
		80 год.	104 год.
		Вид контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни **«Розвиток комунікативної компетентності та етика професійного життя психолога»** складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності С4 Психологія за освітньо-професійною програмою Психологія.

Вивчення ОК **«Розвиток комунікативної компетентності та етика професійного життя психолога»** є важливою складовою професійної підготовки майбутніх психологів магістрів, оскільки саме на цьому рівні вищої освіти формується готовність до складного професійного взаємодійного середовища. Засвоєння даної дисципліни дозволяє здобувачам не лише поглибити володіння інструментарієм ефективної, емпатійної та безбар'єрної комунікації, а й сформуванню стійку ціннісно-етичну позицію фахівця. Вона гарантує дотримання принципів конфіденційності, професійного такту, поваги до гідності клієнта та запобігання конфлікту інтересів у практичній, консультувальній і дослідницькій діяльності.

Мета: сформувати у здобувачів вищої освіти системних знань, практичних навичок та морально-етичних орієнтирів, необхідних для здійснення ефективної, безпечної та гуманної професійної діяльності.

Завдання: удосконалення здатності до активного слухання, емпатійного розуміння, володіння вербальними та невербальними інструментами спілкування, а також уміння вести діалог у складних або кризових психологічних ситуаціях; глибоке засвоєння норм професійної етики психолога, принципів конфіденційності, поваги до автономії клієнта, недопущення дискримінації та уникнення конфлікту інтересів; розвиток здатності аналізувати власні комунікативні бар'єри, емоційні стани та попереджати професійне вигорання; застосування здобутих знань для розв'язання реальних кейсів практичної психології, консультування, проведення тренінгів та наукових досліджень із дотриманням високих стандартів академічної й професійної доброчесності.

Результатом навчання за дисципліною є набуття студентами відповідно до освітньо-професійної програми таких **компетентностей**:

ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК8. Здатність розробляти та управляти проектами.

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

Результатом навчання за дисципліною є набуття студентами відповідно до освітньо-професійної програми таких **результатів навчання**:

ПР8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПР10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

ПР13. Демонструвати навички надання психологічної допомоги особам з інвалідністю, здійснювати розробку методів психологічного супроводу в адаптації до нових життєвих умов, застосування методів емоційної та когнітивної саморегуляції для гармонізації психічного стану та оптимізації власної діяльності.

3.ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Психологічна деонтологія та етичні засади професії

Тема 1. Предмет та завдання професійної етики психолога. Предмет, об'єкт та еволюція професійної етики психолога; мораль як спосіб універсальної оцінки поведінки. Деонтологія як вчення про обов'язок, принципи справедливості та професійної відповідальності перед суспільством.

Література: основна [2; 5; 9; 11,12], допоміжна [2; 6].

Тема 2. Історія формування професійно-етичних стандартів. Поняття про «кодекс честі» та перші професійні кодекси середньовіччя. Розвиток етичних кодексів психолога міжнародними організаціями та в Україні.

Література: основна [2; 5; 9; 11,12], допоміжна [2]

Тема 3. Базові принципи професійної етики психолога. Принципи добровільності отримання допомоги, професійної таємниці та конфіденційності. Інформована згода клієнта, забезпечення його благополуччя та принцип морально-позитивного ефекту дій психолога.

Література: основна [2; 9; 12; 13], допоміжна [2]

Тема 4. Професійні ризики, деформації та вигорання психолога. Проблема цілісності особистості фахівця, професійна деструкція та емоційне вигорання. Вплив особистих переконань психолога на ефективність взаємодії з клієнтами та представниками державних органів.

Література: основна [1,2, 4,11] допоміжна [1; 9]

Тема 5. Типові етичні труднощі та помилки психологів-початківців. Прояви гіперопіки, самоствердження на консультації та переоцінювання ролі психодіагностики, маніпулювання та розмежування особистих і професійних стосунків.

Література: основна [2; 11; 13; 14], допоміжна [2;6,8]

Змістовий модуль 2. Етичні стандарти комунікації та практика роботи у спеціальних умовах

Тема 6. Комунікативна компетентність та етика психологічного консультування. Вербальні та невербальні аспекти етичної комунікації в діаді «психолог-клієнт». Моральні колізії у сімейній психології та специфіка етики роботи з дітьми та підлітками.

Література: основна [1; 3; 4; 6], допоміжна [4; 5; 7]

Тема 7. Моральні проблеми роботи психолога в екстремальних ситуаціях. Етичні ризики та виклики під час кризового консультування та роботи з людьми в екстремальних ситуаціях. Аспекти геронтопсихології, робота з вмираючими пацієнтами, запобігання ятрогеніям та егрогогеніям.

Література: основна [7; 13; 16], допоміжна [2]

Тема 8. Етика наукових досліджень та психологічної діагностики. Дотримання стандартів академічної доброчесності й етичних правил під час проведення психологічних експериментів. Принцип обмеженого поширення спеціальних методик і забезпечення об'єктивності діагностичних даних.

Література: основна [8; 15], допоміжна [3; 6; 8]

Тема 9. Професійний імідж, етикет та культура ділової взаємодії психолога. Психологічна структура іміджу професіонала та мистецтво підтримки власних внутрішніх

ресурсів. Основи ділового етикету й зміцнення авторитету психологічної науки в сучасному суспільстві.

Література: основна [1; 3; 10], допоміжна [4; 5]

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб	с.р.		л	п	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Психологічна деонтологія та етичні засади професії										
Тема 1. Предмет та завдання професійної етики психолога.	12	2	2		8	12	2			10
Тема 2. Історія формування професійно-етичних стандартів.	12	2	2		8	12				12
Тема 3. Базові принципи професійної етики психолога.	12	2	2		8	12	2			10
Тема 4. Професійні ризики, деформації та вигорання психолога.	12	2	2		8	12		2		10
Тема 5. Типові етичні труднощі та помилки психологів-початківців.	12	2	2		8	12		2		10
Змістовий модуль 2. Етичні стандарти комунікації та практика роботи у спеціальних умовах										
Тема 6. Комунікативна компетентність та етика психологічного консультування.	16	2	4		10	16	2			14
Тема 7. Моральні проблеми роботи психолога в екстремальних ситуаціях.	16	4	2		10	16		2		14
Тема 8. Етика наукових досліджень та психологічної діагностики.	14	2	2		10	14	2			12
Тема 9. Професійний імідж, етикет та культура ділової взаємодії психолога.	14	2	2		10	14		2		12
Усього годин	120	20	20		80	120	8	8		104

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д.ф.н.	З.ф.н.
Змістовий модуль 1. Психологічна деонтологія та етичні засади професії			
1	Предмет та завдання професійної етики психолога.	2	
2	Історія формування професійно-етичних стандартів.	2	
3	Базові принципи професійної етики психолога.	2	
4	Професійні ризики, деформації та вигорання психолога.	2	2
5	Типові етичні труднощі та помилки психологів-початківців.	2	2
Змістовий модуль 2. Етичні стандарти комунікації та практика роботи у спеціальних умовах			
6	Комунікативна компетентність та етика психологічного консультування.	4	
7	Моральні проблеми роботи психолога в екстремальних ситуаціях.	2	2
8	Етика наукових досліджень та психологічної діагностики.	2	
9	Професійний імідж, етикет та культура ділової взаємодії психолога.	2	2
	Разом	20	8

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д.ф.н.	З.ф.н.
Змістовий модуль 1. Психологічна деонтологія та етичні засади професії			
1	Предмет та завдання професійної етики психолога.	8	10
2	Історія формування професійно-етичних стандартів.	8	12
3	Базові принципи професійної етики психолога.	8	10
4	Професійні ризики, деформації та вигорання психолога.	8	10
5	Типові етичні труднощі та помилки психологів-початківців.	8	10
Змістовий модуль 2. Етичні стандарти комунікації та практика роботи у спеціальних умовах			
6	Комунікативна компетентність та етика психологічного консультування.	10	14
7	Моральні проблеми роботи психолога в екстремальних ситуаціях.	10	14
8	Етика наукових досліджень та психологічної діагностики.	10	12
9	Професійний імідж, етикет та культура ділової взаємодії психолога.	10	12
	Разом	80	104

7. Завдання для опрацювання тем дисципліни

Назва теми	Зміст завдання для відпрацювання пропущених занять і невиконаних завдань	Форми контролю	Література	Кількість балів
Змістовий модуль 1. Психологічна деонтологія та етичні засади професії				
Тема 1. Предмет та завдання професійної етики психолога.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Теоретичні та практичні завдання: Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів. 1. Історичне дослідження. Проаналізуйте ключові категорії професійної етики та заповніть порівняльну таблицю, спираючись на лекційний матеріал. 2. Розв'яжіть ситуаційне завдання. «Межі допомоги та суспільний обов'язок» <i>Ситуація:</i> До психолога, який працює в державній установі, звертається впливовий місцевий чиновник із проханням надати конфіденційну психологічну характеристику на його колегу (конкурента по роботі), який нібито «перебуває у стані емоційного вигорання і не здатен керувати підрозділом». Чиновник посиляється на інтереси суспільства та «державну безпеку». 1. Зробіть деонтологічний аналіз ситуації: з якими моральними обов'язками стикається психолог (обов'язок перед суспільством / обов'язок професійної таємниці перед клієнтом). 2. Запропонуйте аргументовану модель відмови або прийняття рішення на основі принципів професійної етики. 3. Створення буклета. Розробіть інформаційний буклет «Чому деонтологія є фундаментом професійної безпеки як для клієнта, так і для самого психолога?»	Основна [2; 5; 9; 11; 12], допоміжна [2; 6]	4
Тема 2. Історія формування професійно-етичних стандартів.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Теоретичні та практичні завдання: Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів. 1. Історична хронологія (інтелек-карта): створіть схему еволюції професійно-етичних стандартів від античності (Клятва Гіппократа) до сучасних національних і міжнародних кодексів. 2. Аналіз першоджерел: порівняйте Клятву Гіппократа та сучасний Етичний кодекс психолога України за критеріями	Основна [2; 5; 9; 11; 12], допоміжна [2]	6

		обов'язків перед клієнтом. 3. «Дилема кодексів»: проаналізуйте ситуацію, коли міжнародні стандарти та локальні нормативні вимоги суперечать одне одному під час надання допомоги, та запропонуйте рішення.		
Тема 3. Базові принципи професійної етики психолога.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Теоретичні та практичні завдання: Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів. 1. Інтелект-карта: створіть структурну схему «Система базових принципів професійної етики психолога», відобразивши взаємозв'язок між правами клієнта та обов'язками фахівця. 2. Аналіз першоджерел / кодексів: порівняйте вимоги до отримання інформованої згоди в українському кодексі та міжнародній практиці. Ситуаційне завдання: «Межі таємниці»: проаналізуйте ситуацію, коли неповнолітній клієнт розповідає про загрозу власному життю, вимагаючи зберегти це в таємниці від батьків. Запропонуйте етично виважене рішення для психолога. 3. Рольова гра «Підписання угоди»: змодельуйте ситуацію первинного консультування, де психолог чітко та доступно пояснює клієнту правила конфіденційності, межі допомоги і домовляється про інформовану згоду.	Основна [2; 9; 12; 13], допоміжна [2]	4
Тема 4. Професійні ризики, деформації та вигорання психолога.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Теоретичні та практичні завдання: Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів. 1. Інтелект-карта: створіть схему «Фактори виникнення емоційного вигорання та професійної деформації психолога» (зовнішні та внутрішні чинники). Ситуаційне завдання. «Психолог відчуває хронічну втому, втрату інтересу до історій клієнтів, байдужість та роздратування під час сесій, проте продовжує працювати без перерви та супервізії». Завдання: Визначте стадію вигорання фахівця та запропонуйте 3–4 конкретні кроки для виходу з цього стану й запобігання професійній деформації. 2. Психологічний практикум (самодіагностика): складіть міні-план профілактики власних професійних ризиків (методи психогігієни та саморегуляції).	Основна [1; 2; 4; 11], допоміжна [1; 9]	6

Тема 5. Типові етичні труднощі та помилки психологів-початківців.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Теоретичні та практичні завдання: Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів. 1. Інтелект-карта: створіть схему «Класифікація помилок психологів-початківців». 2. Ситуаційне завдання: <i>Ситуація:</i> Психолог-початківець під час першої консультації настільки співчуває клієнту, що починає переживати його проблеми як власні, плаче разом із ним і дає пряму життєву пораду, як «треба вчинити з чоловіком». <i>Завдання:</i> Визначте, які саме етичні та професійні помилки допущено (гіперопіка, порушення емоційної дистанції, надання порад) і сформуйте правильну тактику поведінки фахівця. 3. Аналіз етичної дилеми: опишіть алгоритм дій психолога у ситуації, коли клієнт починає переносити на нього особистісні романтичні почуття, а фахівець помічає у себе прояви контрпереносу.	Основна [2; 11; 13; 14], допоміжна [2; 6; 8]	8
Змістовий модуль 2. Етичні стандарти комунікації та практика роботи у спеціальних умовах				
Тема 6. Комунікативна компетентність та етика психологічного консультування.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття.	Теоретичні та практичні завдання: Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів. 1. Розробити структуру (план-конспект) 30-хвилинного міні-тренінгу для майбутніх психологів із теми « <i>Розвиток навичок емпатійного слухання та подолання комунікативних бар'єрів у консультуванні</i> » (вказіть мету, вправи та етапи рефлексії). 2. Рольова гра « <i>Сімейна колізія</i> »: змодельуйте ситуацію парного консультування, де подружжя намагається маніпулювати психологом, схиляючи його стати на чийсь бік. Завдання «психолога» - утримати етичну нейтральність і зберегти професійну дистанцію. 3. Ситуативне завдання: «Діти та підлітки»: проаналізуйте ситуацію, коли 14-ти річний підліток просить психолога приховати від батьків інформацію про значний ризиковий епізод його життя, але загрози життю немає. Сформуйте етичний алгоритм поведінки фахівця у цій комунікативній ситуації.	Основна [1; 3; 4; 6], допоміжна [4; 5; 7]	8
Тема 7. Моральні проблеми роботи психолога в екстремальних	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до	Теоретичні та практичні завдання: Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів.	Основна [7; 13; 16], допоміжна [2]	8

ситуаціях.	практичного заняття	1. Інтелект-карта: створіть структурну схему «Етичні виклики та ризики в роботі психолога в екстремальних і кризових умовах» (включіть блоки: екстремальний стан, геронтопсихологія, робота з паліативними пацієнтами, військовослужбовцями). 2. Рольова гра: «Кризова бесіда та збереження етичних меж»: <i>Змодельуйте ситуацію взаємодії з людиною в стані гострої кризи чи важкої втрати, де психолог має підтримати пацієнта, уникнувши емоційного вигорання та психогенних помилок.</i> 3. Підготуйте есе на тему: «Проблема моральної відповідальності фахівця під час надання екстремальної психологічної допомоги: де межа між порятунком життя та психологічним втручанням».		
Тема 8. Етика наукових досліджень та психологічної діагностики.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Теоретичні та практичні завдання: Експрес-опитування: перевірка базових знань щодо стандартів академічної доброчесності, правил роботи з діагностичним інструментарієм та захисту персональних даних учасників дослідження. Термінологічний словник: визначення ключових понять: «академічна доброчесність», «деонтологічний аналіз дослідження». 1.Розробка 5 тестових запитань з множинним вибором на визначення етичних меж проведення експериментів та розголошення діагностичних даних. 2.Здійсніть письмовий аналіз однієї наукової статті з психології (на вибір студента з фахових видань) через призму етичних критеріїв: чи були дотримані норми академічної доброчесності (відсутність плагіату, коректність цитування, захист анонімності учасників).	Основна [8; 15], допоміжна [3; 6; 8]	8
Тема 9. Професійний імідж, етикет та культура ділової взаємодії психолога.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Теоретичні та практичні завдання: Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів. 1. Інтелект-карта: створіть структурну схему «Структура професійного іміджу та етичної культури психолога» (відобразіть візуальні, вербальні, поведінкові та ціннісні компоненти іміджу психолога). 2. Аналіз кейсу «Діловий етикет у цифровому середовищі»: <i>ситуація:</i> Психолог веде професійну сторінку в соціальних мережах, де публікує особисті фото з відпочинку, емоційно коментує	Основна [1; 3; 10], допоміжна [4; 5]	8

		політичні події та відповідає на робочі повідомлення клієнтів пізно ввечері через месенджери, іноді порушуючи етичні межі професійної комунікації. <i>Завдання:</i> Здійснить етичний аналіз поведінки фахівця та розробіть «Правила цифрового ділового етикету та самопрезентації психолога».		
		3. Розробити план-конспект міні-тренінгу: складіть структуру заняття для студентів на тему « <i>Культура ділової взаємодії та самопрезентація практичного психолога</i> » (мета, основні комунікативні вправи, елементи рольової взаємодії).		

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

1. *Аналітичний кейс* «Дилема конфіденційності в умовах війни»: розгляньте ситуацію, коли неповнолітній клієнт під час консультації розповідає про наявність у родичів зброї чи тривожні настрої, що несуть ризик для безпеки, але просить нічого не казати дорослим. Сформуйте етично та юридично виважений алгоритм дій психолога.

2. *Проект етичного протоколу наукового дослідження*. Розробіть теоретичну модель (протокол) етичної експертизи для психологічного експерименту, що стосується вивчення стресостійкості студентів. Формат: опишіть три обов'язкові етапи: порядок отримання добровільної інформованої згоди, механізми захисту персональних даних (анонімізація) та процедуру дебрифінгу (психологічного розвантаження учасників після завершення дослідження).

3. *Проект «Пам'ятка клієнта»*: розробіть інформаційний буклет або інфографіку для клієнтів «Конфіденційність у роботі психолога: права, межі та винятки в умовах воєнного стану».

4. *Чек-лист психолога «Антивигорання»*: створіть авторську пам'ятку «10 обов'язкових правил профілактики професійної втоми та ретравматизації для фахівців, що працюють з кризовими станами».

5. *Аналіз етичних дилем*: опишіть алгоритм дій психолога у ситуації, коли під час довготривалої роботи з військовим або переселенцем виникає гострий емоційний контрперенос через подібність життєвого досвіду. Як зберегти професійну дистанцію та уникнути гіперопіки.

6. *Порівняльна таблиця-аналіз*: зробіть порівняльний аналіз вимог до захисту прав пацієнтів із психічними розладами між Законом України «Про психіатричну допомогу» та міжнародними стандартами ВООЗ.

7. *Написання есе*: напишіть розгорнуте есе на тему: «Моральна відповідальність психолога під час екстремальної допомоги: де межа між екологічним втручанням та ризиком виникнення ятрогенії та егротогенії».

8. *Творчий проект «Цифровий етикет психолога»*: створіть пам'ятку про етичні межі поведінки фахівця в соціальних мережах (ведення публічної сторінки, робота в месенджерах із клієнтами, обмеження на емоційні коментарі щодо поточних подій).

9. *Розробка тренінгового модуля*: складіть план-конспект 30-хвилинного тренінгу на тему: «Емпатійне слухання та подолання комунікативних бар'єрів у психолога».

10. *Створення авторського ритуалу завершення*: розробіть етично та психологічно безпечний ритуал для завершення кризової консультації або тренінгового заняття, що сприяє відновленню внутрішнього ресурсу учасників.

8. Методи навчання

Методи навчання у межах ОК «Розвиток комунікативної компетентності та етика професійного життя психолога» спрямовані на формування у здобувачів освіти здатності до надання необхідної допомоги людям у вигляді рекомендацій щодо розв'язання їхніх психологічних проблем.

У навчальному процесі застосовуються:

- лекційні заняття з елементами проблемного викладу та мультимедійного супроводу;
- практичні та семінарські заняття, що передбачають аналіз кейсів, розв'язання ситуаційних завдань і роботу з реальними кейс-прикладами;
- інтерактивні методи (робота в парах (психолог-клієнт), трійках (психолог-клієнт-спостерігач) з подальшим аналізом, міні-дискусії, рольові ігри, мозкові штурми, ділові ігри), спрямовані на розвиток навичок прийняття спільних командних рішень;
- самостійна робота студентів за керівництва викладача, що включає опрацювання наукових та аналітичних матеріалів, використання сучасних інформаційних ресурсів.

9. Методи контролю

При вивченні здобувачами вищої освіти курсу «Розвиток комунікативної компетентності та етика професійного життя психолога» застосовуються такі методи оцінювання набутих знань:

- поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять, і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується у формі опитування, оцінювання активності на заняттях, розв'язання ситуаційних завдань та кейсів тощо;
- контроль самостійної роботи, представлення презентацій, доповідей, психологічних есе тощо;
- індивідуальне опитування;
- поточне тестування;
- аналіз та оцінювання результатів навчання;
- підсумковий контроль.

10. Питання гарантованого рівня знань здобувачів вищої освіти

1. Розкрийте науковий зміст понять “етика” і “мораль”.
2. Поясніть відмінність між основними напрямками етичних досліджень.
3. Охарактеризуйте проблеми, які досліджує соціальна (інституціональна) етика.
4. Охарактеризуйте основні відмінності між мораллю і правом.
5. Поясніть, чи є все законне моральним.
6. Визначте основні особливості мови моралі.
7. Поясніть, у чому полягає деонтологічний підхід до прийняття етичних рішень.
8. Визначте особливості відомих вам концепцій справедливості.
9. Охарактеризуйте складнощі застосування теорії утилітаризму.
10. Сформулюйте соціальні функції, які виконують морально-професійні кодекси.
11. Проаналізуйте класифікацію професійної етики та дайте пояснення, на що спрямовані її види.

12. Охарактеризуйте основні індикатори морального розвитку особистості та рівні/стадії за Л. Колбергом.
13. Проаналізуйте методи коригування рівня морального розвитку особистості.
14. Обґрунтуйте зв'язок між світоглядом, моральнісними цінностями і поведінкою особистості, а також визначте причини прояву моральнісної слабості.
15. Розкрийте особливості офіційної і керуючої ідеологій.
16. Розкрийте особливості вербального і невербального спілкування в роботі психолога.
17. Визначте поняття конгруентності та поясніть значення активного слухання у професійному спілкуванні.
18. Розкрийте правила побудови етичних міжособистісних стосунків психолога з клієнтом.
19. Визначте чинники виникнення міжособистісної привабливості-непривабливості та охарактеризуйте механізми взаємовпливу.
20. Розкрийте значення етичних настановлень у професійній діяльності практичного психолога.
21. Проаналізуйте етичні засади професійної кооперації психологів.
22. Поясніть єдність моральних і неморальних компонентів у професійній діяльності фахівця.
23. Прокоментуйте змістові розділи Етичного кодексу психолога («Відповідальність», «Компетентність», «Захист інтересів клієнтів»).
24. Проаналізуйте універсальні стандарти та специфічні етичні норми в кодексах АПА (США), Канади, Австралії та ЄАП (Європа).
25. Розкрийте сутність основних етичних проблем, парадоксів та їх соціально-особистісних витоків у діяльності психолога.
26. Охарактеризуйте моральний образ психолога у свідомості оточення та роль Етичного кодексу як практичного орієнтира.
27. Розкрийте відмінність допомагаючих професій від загальних професій типу «людина-людина».
28. Поясніть значення стандарту проведення досліджень “поінформована згода” та охарактеризуйте компоненти етичної поведінки дослідників.
29. Прокоментуйте фахову компетентність психолога-консультанта й етичні принципи при проведенні корекційної та терапевтичної діяльності.
30. Поясніть, якою має бути особистісна етична позиція психолога в консультативній роботі.
31. Охарактеризуйте професійну та етичну позицію психолога при роботі з дітьми, підлітками та їхніми батьками.
32. Обґрунтуйте етичну позицію психолога при роботі із сім'ями, в яких є діти різного віку.
33. Визначте професійну та етичну позицію фахівця в роботі з клієнтами зрілого віку в кризовому стані.
34. Розкрийте вимоги до етичної позиції психолога при роботі з клієнтами похилого віку (геронтопсихологія).
35. Поясніть специфіку етичного супроводу психологом різних вікових категорій клієнтів.
36. Поясніть, у чому полягає етика висвітлення психологом соціально-чутливих тем представникам ЗМІ.
37. Визначте основні детермінанти професійного іміджу психолога.
38. Розкрийте етичні засади активності психолога у соціальних мережах.
39. Які етичні ризики виникають при використанні методик онлайн-консультування та дистанційної психотерапії?

40. У чому полягає відповідальність психолога за створення безпечного фізичного та психологічного простору під час сесій?
41. Проаналізуйте етичний аспект проблеми надмірної комерціалізації психологічних послуг.
42. Які моральні виклики постають перед фахівцем під час роботи з клієнтами, що мають радикальні чи деструктивні переконання?
43. Поясніть сутність поняття «професійний етос» та його значення для саморегуляції психологічної спільноти.
44. Які етичні обмеження існують на публічне висловлення фахівцем власної політичної чи релігійної позиції у професійному полі?
45. Розкрийте зміст етичного принципу колегіальної підтримки та неприпустимості недобросовісної конкуренції серед психологів.
46. Як співвідносяться категорії "обов'язок" і "сумління" у внутрішній структурі моральної свідомості психолога?
47. У чому полягає специфіка етичного регулювання взаємин між науковцем-психологом та випробовуваним (респондентом)?
48. Проаналізуйте етичні наслідки ситуації, коли клієнт дарує психологу дорогі подарунки або робить послуги поза межами контракту.
49. Які моральні колізії виникають у роботі військового психолога під час виконання завдань в умовах бойових дій?
50. Поясніть етичні засади завершення терапевтичних відносин (екологічний вихід із психотерапії).
51. Які особливості має етика роботи психолога в кроскультурному середовищі або з представниками інших етнічних груп?
52. Розкрийте етичний сенс категорій "емпатія" та "автентичність" у системі професійних цінностей психолога.
53. Чому розголошення деталей психотерапевтичного процесу на інтервізійних супервізійних групах вимагає суворої деперсоналізації даних?
54. Які етичні вимоги висуваються до рекламування психологічних послуг у медійному просторі та соціальних мережах?
55. Охарактеризуйте проблему прийняття рішень в умовах гострої етичної дилеми, коли всі наявні варіанти мають негативні наслідки.
56. У чому полягає специфіка моральної відповідальності психолога за якість інтерпретації проєктивних методик?
57. Поясніть, яку роль відіграє особистісна психотерапія самого фахівця у запобіганні етичним порушенням на практиці.
58. Які етичні засади гарантування прав пацієнтів у закритих психоневрологічних чи реабілітаційних установах?

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання та самостійна робота									Підсумковий контроль / залік	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	40	100
4	6	4	6	8	8	8	8	8		

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Студент виявляє особливі творчі здібності, глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; вміє аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку; застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач; володіє вмінням надавати чітку аргументовану відповідь на поставленні питання	Зараховано
82-89	B	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи, надає лаконічну відповідь майже на всі поставленні питання; самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	
74-81	C	Студент вміє оперувати необхідним колом понять та категорій; узагальнювати та систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві	
64-73	D	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, слабе їх застосування при розв'язанні практичних завдань; аналізує навчальний матеріал за допомогою викладача, надає мало аргументовані відповіді, виправляє не всі помилки, значна кількість яких є суттєвими	
60-63	E	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, проте має фрагментарне уявлення про деякі поняття та категорії курсу; надає неповне висвітлення змісту питань; має недостатнє вміння зробити аргументовані висновки; відповіді містять значну кількість недоліків і помилок	
35-59	FX	Студент не опанував значну частину матеріалу курсу; не володіє понятійним апаратом; не опрацював базову та допоміжну літературу. Мова не виразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змогу оформити ідею. Практичні навички на рівні розпізнавання	Незараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем	Незараховано з обов'язковим

		або самостійно; допускає суттєві помилки у відповідях на питання, не вміє застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних завдань	повторним вивченням дисципліни
--	--	---	--------------------------------

12.Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Розвиток комунікативної компетентності та етика професійного життя психолога» включає:

1. Посібники.
2. Опорний конспект лекцій по всіх темах курсу, у тому числі й для самостійного вивчення в електронному вигляді (навчальна платформа Moodle).
3. Завдання та методичні рекомендації до виконання практичних робіт (навчальна платформа Moodle).
4. Пакети контрольних завдань для підсумкового контролю (навчальна платформа Moodle).

13. Рекомендована література

Основна

1. Етика ділового спілкування: навч. посібник / за ред.: Т.Б. Гриценко, Т.Д. Іщенко, Т.Ф. Мельничук. Київ: ЦУЛ, 2007. 343 с. URL: <https://duikt.edu.ua/ua/lib/1/category/2144/view/1484>
2. Етичний кодекс психолога : навч.-метод. посіб. / Т. А. Колтунович; Чернів. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. Чернівці : Рута, 2007. 232 с. Бібліогр.: с. 214-215. URL: http://kpkbad.km.ua/images/dokumentaciya/psuhologichna-slyzhba/3_etuchnui_kodeks2.pdf
3. Зайченко І.В., Теслюк В.М., Каленський А.А. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи : підручник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2018. 484 с.
4. Засєкіна Л. В., Пастрик Т. В. Основи психології та міжособове спілкування : навч. посібник: Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. - 184 с. 2013. 184 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a53b3159-d55c-4915-b230-0782a1d620c0/content>
5. Малахов В.А. Етика: Курс лекцій: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. 6-е вид. Київ: Либідь, 2004. 384с. URL: <https://lnk.ua/yE7k5CybO>
6. Магдисюк Л. І. Основи психологічного консультування : навч. посіб. / Людмила Іванівна Магдисюк, Раїса Петрівна Федоренко. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 356 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8a049008-1f8f-481c-abe4-75e19d1cc3d3/content>
7. Екстремальна психологія: Підручник / За заг. Ред.. проф.. О.В.Тімченка – К.: ТОВ «Август Трейд», 2007. 502 с. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/2057>
8. Методологічні проблеми наукової психології: посібник / В. В. Рибалка. — К.: Талком, 2017. 245 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/705937/1/VV.PDF>
9. Теоретичні основи психологічної деонтології : навч. посіб. / Ю. П. Никоненко; Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя. Ніжин, 2011. 181 с.
10. Ходаківський Є. І. Інтелектуальна власність: економіко-правові аспекти [текст] Підручник: 3-тє вид., перероб. та доп. / Є. І. Ходаківський, В. П. Якобчук, І. Л. Литвинчук. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 504 с. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/8287/3/Intellectual_property_2017.pdf
11. Яценко Т.С. Методологія професійної підготовки практичного психолога / Т.С. Яценко, О.В. Глузман, О.М. Усатенко. – Дніпропетровськ. «Інновація», 2014. – 192 . URL: <https://surl.li/wsvloq>
12. Code of Professional Ethics 2024 / Netherlands Institute of Psychologists. URL:

https://njp.nl/wp-content/uploads/pdfs/NIP_beroepscode_2024_ENG_def.pdf

13. John S., Mani B.P., Jose B. Caught between confidentiality and compulsion: the global ethics-law dilemma in psychotherapy. *Front. Psychol.* 2026. Vol. 16. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1665158>

14. Pop D. Do psychologists tend to care about others? Yes, but what else can we understand about them?. *Educacia XXI.* 2025. DOI: 10.24193/ed21.2025.31.44

15. Pop D. Personal Values validated models. *Baia Mare,* 2024. 55 h. URL: https://www.researchgate.net/publication/385345930_Personal_Values_validated_models

16. Schubert S., Buus N., Monrouxe L., Hunt C. The development of professional identity in clinical psychologists: A scoping review. *Medical Education.* 2023. Vol. 57. Issue 9. P. 612 – 626. DOI: 10.1111/medu.15082

Додаткова

1. Бриль М.М. Управління ризиками в діяльності психолога. *Науковий вісник ХДУ Серія Психологічні науки,* 2018, Том 2, №3, с. 126-132. URL: <https://pj.journal.kspu.edu/index.php/pj/article/view/512/477>

2. Етичний кодекс психолога (Україна). URL: <https://surl.li/pxnprj>

3. Положення «Про протидію плагіату в університеті» приватного вищого навчального закладу «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука» URL: <https://surl.li/wcmnpx>

4. Психологія управління: Навчальний посібник у схемах, таблицях, коментарях / З.Р. Кісіль, Д.В. Швець. – Одеса: Видавництво ОДУВС, 2023. – 208 с.

5. Соціальна психологія : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра / Н. Ю. Воляннюк, Г. В. Ложкін, О. В. Винославська та ін. 2-е вид., перероб. і допов. ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ, 2024. 594 с. URL : <https://library.megu.edu.ua:9443/jspui/handle/123456789/6230>

6. Формування морально-етичної відповідальності особистості майбутнього практичного психолога : Автореф. дис. канд. психол. наук : 19.00.07 / І. Г. Тимошук; Центр. ін-т післядиплом. пед. освіти АПН України. К., 2003.

7. Магдисюк Л. Тренінг консультативних навичок : посібник / Людмила Іванівна Магдисюк, Раїса Петрівна Федоренко. – Луцьк : Вежа-Друк, 2025. – 280 с.

8. Яцюрник А.О. Діагностика готовності до професійної діяльності здобувачів вищої освіти спеціальності «Психологія». *Вісник Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені Академіка Степана Дем'янчука. Серія: Педагогіка та психологія,* 2025. № 3 (25). С. 193-199. URL : <https://journals.megu.rovno.ua/index.php/ped-psyh/article/view/108/104>

9. Яцюрник А.О Емоційне вигорання вчителів в умовах воєнного стану. *Перспективи та інновації науки.* 2025. № 4(50). С. 1072–1081. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-4\(50\)-1072-1081](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-4(50)-1072-1081).

14. Інформаційні ресурси

1. Етичний кодекс психологів-консультантів. Асоціація психологічного консультування та травматерапії. – Режим доступу: <https://www.psycounseling.org/ethics>

2. Закон України «Про систему охорони психічного здоров'я в Україні» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4223-20#Text>

3. Лист МОН України «Про типову документацію працівників психологічної служби у системі освіти» – URL: https://docs.google.com/document/d/1UY_xe_kXCqYFOKgjZjd5xA4-KbSBzlef-qWQoEWugPs/edit?tab=t.0

4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: www.nbuv.gov.ua Постанова КМУ України «Питання сертифікації та безперервного професійного розвитку фахівців у сфері психічного здоров'я». URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pytannia-sertyfikatsii-ta-bezperervnoho-profesiinoho-rozvytku-fakhivtsiv-u-s288040326>

5. Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України: Наказ МОН України від 22.05.2018 № 509. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18>.

6. Про затвердження Порядку застосування методів психологічного і психотерапевтичного впливу: Наказ МОЗ України від 15.04.2008№ 199. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0577-08>

7. Цифрова освіта - <https://library.megu.edu.ua:9443/jspui/handle/123456789/6045>

8. Google Академія. URL: <http://scholar.google.com.ua>